

James Luther, f. 14.2.05 i Weehawken, New Jersey, tysk statsborger, sildoppkjøper, tidl. bopel Hamburg-Altona, ubeslektet og uforbunden med siktede Aksel Holm, med Elling Aarseth, Robert Hagelin og med ordfører Sveen, forenalt ansvaret som vitne og sin rett til å unnlate å svare på spørsmål som utsette ham selv for straff, forklarer 29.1.46 på Akershus:

Jeg kom til Norge 1939. Siktede Holm kjente jeg alt på forhånd fordi han hadde forbindelse med firmaet Hillegarth & Co. og med alle tyske fiskeimportører. Selv var jeg i sin tid ansatt i Hillegarth & Co. Til Ålesund kom jeg i juni-juli 1940. Jeg bodde først hos Arthur Wiig sammen med min mor, jeg antar i 2 måneder. I Ålesund skulde jeg representere Deufrika (Deutsche Frischherringsimportkompanie). Alle saker vedkommende den tyske fersksildimport skulde gå gjennom meg som den stedlige representant. Jeg forventet meg derfor straks til Holm som en av de største eksportører og som vår gamle forbindelse. Jeg ble pent og høflig mottatt, men forstod allikevel etterpå at Holm følte seg støtt overat jeg nå blandet meg inn i ting som han hadde vært vant til å bestemme over. Dessuten forstod jeg at han mislikte at jeg hadde tatt inn hos hans konkurrent, A. Wiig. Han klaget over dette til doktor Vogt ved H. og til Køser, en tysk kjøpmann, og jeg fikk så av Køser beskjed om å flytte fra Wiig og over til Grand Hotel. Køser fortalte meg at det var Holm som hadde utvirket dette.

Holm vilde gjerne opprettholde og om mulig utvide sin forretningsforbindelse med Tyskland så langt det under de vanskelige forhold den gang var mulig. Han leverte en hel del til oss, spesielt av frossen sild. Han gjorde aldrig vanskeligheter med leveringen. I krigens siste to år oppstod der dog vanskeligheter som følge av at han måtte lagre agnsild for tyskerne. Jeg kjender til at han i begynnelsen av krigen og også senere lagret fiskevarer for Wehrmacht på kjølelageret sitt, men jeg vet ikke om dette var på frivillig basis eller etter ordre. Mitt inntrykk var at Holm gjerne vilde levere til oss, men han sto for såvidt ikke i noen særstilling, for det var mange norske forretningsdrivende som den gang gjerne leverte til oss, uaktet vi på den tid ordnet oss på helt frivillig basis og ikke øvet noen som helst tvang. I ferskfiskbransjen ble der forresten meg bekjent ikke øvet øvet tvang fra tysk side senere under krigen heller.

Jeg kjender til at Holm, det kan ha vært fra 1943 og utover, ble blokkert av Bezugsgemeinschafts Zalsherringe. Dette skyltes en ren forretningsmessig uoverensstemmelse, det hadde ingen politisk bakgrunn. Dette vet jeg fra Pieper som var en god ven av meg.

Selv når jeg bare en eneste gang talt ~~med~~ om politiske ting med Holm. Det var i juli 1940, og da forsto jeg ham slik at han var motstander av NS og kongetro. Jeg fikk samtidig inntrykk av at han var tyskvenlig, ialfald stillet han seg venlig til meg. Selv tilhørte jeg ikke NSDAP, men mor var forøvrig skotlenderinne, så jeg hadde mine sympatier på begge sider. Jeg går ut fra at Holm viste dette.

Jeg kom i Ålesund også i forbindelse med Elling Aarseth. Om hans innstilling til oss i forretningsmessige spørsmål gjelder det samme som jeg har forklart om Holm. Elling Aarseth leverte vesentlig fersk sild i stor-og vårsildsesongen om vinteren. Han hadde ikke fryseri og kunne derfor ikke levere om sommeren. Politikk har jeg aldrig drøftet med Elling Aarseth. Det var utelukket alt av den grunn at han ikke talte tysk og jeg dengang ikke norsk, ialfald nokså dårlig, mens jeg nå taler flytende norsk.

Jeg tror det var i 1941 at firmaet Falkeviks kvote ble nedsett fra 15 til 5% fra og med sesongen 1941-42. Dette ble beordret av Reichskommisariat. Det kom skriftlig ordre herom fra RK til meg. Begrunnelsen var at Falkeviks firma hadde skiftet eier og var gått over til Elling Aarseth. Man mente nokk at når firmaet var overtatt av en ny eier, så måtte de nye eierne regnes for en ny pakke og hans andel derfor reduseres. Jeg hadde ikke gitt noen innberetning til RK om dette eierskifte. Det må derfor være skjedd fra lokalkjent Ålesundshold. Falkeviks kvote gikk fortsatt i Falkeviks navn, men jeg hadde overhodet ikke berørt dette spørsmål overfor noen av RKs folk.

De 10% som ble frigjort gjennom reduksjonen av Falkeviks andel, gikk etter ordre fra RK til nye pakkere som ikke tidligere hadde fått kvote. Ingen av de gamle pakkere nøt godt av det. Såvidt jeg husker gikk de 10% som ble fri for en halvpart til Johannes Gokksjø og den andre halvpart til N. Giske. Dette skjedde uten spesielle anbefalinger fra noen. Jeg anså dem selv som velskiktede

prov. blad 3

pakkere som jeg gjerne vilde oppta i ringen.

Elling Aarseth var naturligvis lite fornøyet med reduksjonen, men kom ikke med noen spesielle klager i den forbindelse. Han har aldri klaget til meg over noen konkurrent, således heller ikke over Holm. Heller ikke har jeg hørt om noen klager fra Aarseths side til RK over Holm.

En tid etter at jeg hørte at Aarseth hadde kjøpt Falkeviks firma men før andelen enda var nedsatt fra 15 til 5%, fortalte Obersturmführer Glatt ved Sikkernetspolitiet i Ålesund meg at der var kommet en anmeldelse på Elling Aarseth for forhold vedrørende Falkeviks firma. Glatt hadde fått vite at Aarseth hadde gjort seg skyldig i noe som var mindre bra m.h.t. Falkeviks firma. Nærmere fikk jeg ikke greie på hva det var, jeg hadde interesse av å få nærmere rede på saken, og sa derfor til Elling Aarseth at jeg hadde hørt (Glatts navn nevnte jeg ikke) at hans forhold til firma Falkevik ikke var korrekt. Så fikk jeg den redegjørelse som nå forelegges meg fra Elling Aarseth datert 6.10.41. Jeg var i mellomtiden blitt forflyttet til Bergen i slutten av september samme år. Den gangen var Falkeviks kvote framleis 15%, men i Bergen hørte jeg, såvidt jeg husker i november, at voten var nedsatt til 5%. Vi fikk nemlig i Bergen avskrift av kvoten for alle firmaer.

Jeg har ikke nevnt Elling Aarseths brev til meg videre til Sikkernetspolitiet, så når brevet som jeg ser er kommet dit, må jeg gå ut fra at Aarseth samtidig har sendt et tilsvarende brev til Sikkernetspolitiet. Av den foresviste korrespondanse fremgår også at han skrev til Sikkernetspolitiet den 24.10.41.

Når jeg fortalte Aarseth det som Glatt hadde sagt til meg, så var det fordi jeg alltid forela den slags klager for våre forbindelser for at de skulde få høve til å uttale seg.

I tiden fra og med september 1939 til 8.april 1940 har jeg ikke hatt noen annen forbindelse med Aksel Holm enn at jeg en gang pr. telefon har underrettet ham om at en av våre oppkjøpre, Carl With, reiste fra Bergen til Ålesund. Jeg vilde på

hers forkl. forts.   - 4 - (16)

Denne måten introdusere litt noe Holm.

Jeg oppfatter Holm og Aarseth som de to store rivaler i Ålesund. Holm var kongen, og Elling Aarseth var nr. 2. Siden den gangen jeg ble nødt til å flytte fra Wiig, har jeg ikke talt med Holm, men kun med hans bror og Ertresvåg. Grunnen hertil var fra Holms side at jeg overtok det arbeide og endel av den posisjon som hadde før krigen, og fra min side at jeg følte meg støtt over at Holm hadde utvirket at min mor og jeg måtte flytte fra Wiig. Wiig hadde ikke utnyttet eller forsøkt å utnytte meg til å oppnå forretningsmessige fordeler.

Opplest og vedtatt.

Rett avskrift-bekreftes: